

ONLAYN KITOBLARNING IJOBIY VA SALBIY JIHATLARI

Qo‘qon davlat universiteti talabasi

Rahmonova Marhaboxon

ANNOTATSIYA (O‘zbek tilida)

Ushbu maqolada onlayn kitoblardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi bilan elektron va onlayn kitoblarga talab oshib borayotgan bir paytda, ularning yoshlar, ta’lim jarayoni hamda jamiyat ma’naviyatiga ko‘rsatadigan ta’siri alohida ilmiy yondashuvni talab etadi. Maqolada onlayn kitoblarning qulayliklari, tezkorligi, iqtisodiy jihatdan arzonligi, ta’lim samaradorligiga qo‘shgan hissassi, shuningdek, ko‘rish qobiliyatiga ta’siri, diqqatning pasayishi va plagiat holatlarining ortishiga sabab bo‘lishi kabi salbiy tomonlari yoritilgan.

АННОТАЦИЯ (На русском языке)

В данной статье рассматриваются преимущества и недостатки использования онлайн-книг. С развитием цифровых технологий спрос на электронные и онлайн-издания значительно вырос, что требует научного анализа их влияния на молодежь, образовательный процесс и духовное развитие общества. В статье обсуждаются удобство, доступность, экономичность и образовательная ценность онлайн-книг, а также их негативные стороны: влияние на зрение, снижение концентрации внимания и увеличение случаев плагиата.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida internet hayotimizning ajralmas qismiga aylanib ulgurdi. Ta’lim tizimi, ilmiy izlanishlar, mustaqil o‘qish jarayonlarida onlayn kitoblardan foydalanish tobora ommalashib bormoqda. An’anaviy bosma kitoblarga nisbatan onlayn kitoblarning qulayligi, tezkorligi va kam xarajat talab qilishi yoshlar o‘rtasida ularning keng tarqalishiga sabab bo‘lmoqda. Biroq ularning salbiy jihatlari ham mavjud bo‘lib, mazkur maqolada onlayn kitoblarning ijobiy va salbiy tomonlari chuqur tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

1. Onlayn kitoblarning ijobiy jihatlari

Qulaylik va tezkorlik

Onlayn kitoblarning eng katta afzalliklaridan biri – ularning istalgan joyda va istalgan vaqtda foydalanish imkoniyati hisoblanadi. Internet orqali bir necha soniya ichida kerakli kitobni topish, yuklab olish yoki onlayn o‘qish mumkin. Bu, ayniqsa, talaba va tadqiqotchilar uchun katta yengillik yaratadi.

Arzon va iqtisodiy jihatdan qulay

Bosma kitoblarga nisbatan onlayn kitoblar ancha arzon yoki mutlaqo bepul bo‘ladi. Ko‘plab elektron kutubxonalar, ochiq ta‘lim platformalari va ilmiy manbalar foydalanuvchilarga tekinga taqdim etiladi. Bu esa barcha qatlam aholisi uchun ilmga kirish imkoniyatini kengaytiradi.

Keng qamrov va boy kontent

Elektron kutubxonalarda kitoblardan tashqari maqolalar, ta‘lim videolari, grafiklar, interaktiv mashqlar ham mavjud. Bu ta‘lim jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Onlayn kitoblar multimedia elementlari bilan kengaytirilgani sababli o‘quvchi mavzuni chuqurroq anglaydi.

Atrof-muhitga zarar yetmasligi

Qog‘oz ishlab chiqarishning kamayishi o‘rmonlar kesilishi va ekologik muammolarni kamaytirishga xizmat qiladi. Raqamli kitoblar ekologik xavfsiz hisoblanadi.

2. Onlayn kitoblarning salbiy jihatlari

Ko‘rish qobiliyatiga salbiy ta‘sir

Elektron qurilmalar ekraniga uzoq vaqt tikilish ko‘zning charchashiga, qizarishiga, ko‘rish qobiliyatining pasayishiga olib keladi. Yoshlar o‘rtasida ko‘rish muammolarining ko‘payishi ana shu omillardan biridir.

Diqqatning pasayishi va chalgʻituvchi omillar

Onlayn oʻqish davomida turli reklamalar, bildirishnomalar, boshqa ilovalardan keladigan xabarlar oʻquvchining diqqatini boʻlishi mumkin. Bu oʻqish samaradorligining pasayishiga sabab boʻladi.

Plagiat va intellektual mulkka nisbatan hurmatsizlikning ortishi

Onlayn manbalarning oson topilishi baʼzan plagiat holatlarining koʻpayishiga olib keladi. Yoshlar tayyor materialdan foydalanish, koʻchirib joylash, manbasiz iqtibos keltirish kabi xatolarga yoʻl qoʻyishi mumkin.

Raqamli qaramlik va texnik muammolar

Elektron qurilmalarga haddan tashqari bogʻlanib qolish ruhiy va jismoniy salomatlikka salbiy taʼsir koʻrsatadi. Internet boʻlmasa yoki qurilma zaryadi tugasa, oʻqish jarayoni toʻxtab qoladi.

XULOSA

Onlayn kitoblar bugungi raqamli dunyoda katta imkoniyatlar yaratmoqda. Ularning qulayligi, iqtisodiyligi va taʼlim jarayonini yengillashtirishi inkor qilib boʻlmaydi. Shu bilan birga, salbiy jihatlari – koʻrish qobiliyatining zarar koʻrishi, diqqatning boʻlinishi, plagiatning koʻpayishi kabi omillar ham jiddiy eʼtibor talab qiladi. Shuning uchun onlayn kitoblardan oqilona foydalanish, ekran vaqtini tartibga solish, manbalarni toʻgʻri koʻrsatish va raqamli gigiyenaga rioya qilish muhimdir. Toʻgʻri yondashuv orqali onlayn kitoblar yoshlarning maʼlumot saviyasini oshirishda samarali vosita boʻlib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA SAYTLAR

1. Ziyonet elektron kutubxonasi – ziyonet.uz
2. Google Books – books.google.com
3. ResearchGate ilmiy maqolalar bazasi – researchgate.net
4. National Digital Library – ndl.iitkgp.ac.in